

FOLKLOR Û ZIMAN

**Kovara Akademîk û Navneteweyî ya Xebatên Kurdî
International Academic Journal of Kurdish Studies**

Cild/Volume:1 Hejmar/Issue:1

Nîsan 2020

Weqfa Mezopotamyayê

Folklor û Ziman

Cild: 1

Hejmar: 1

Sal: Nîsan 2020

Xwedî: Li ser navê Weqfa Mezopotamyayê Selim Ölçer

Berpirsa Nivîsan: Gevriye Atlî

Edîtor: Mustafa Aslan, Mikail Bûlbûl

Redaksîyon: Mikail Bûlbûl, Eşref Keydanî

ISSN: 2667-6435

Mîzanpaj: A Grafik

Berg: Turan Asan

Navnîşan: Mezopotamya Eđitim Bilim Sanat Sađlık ve Kùltùr Vakfı

Urfa Yolu Üzeri, Çeysa Serhat Plaza. A Blok Kat:11 No:29

Çapxane: Aliođlu Matbaacılık Bas. Yay. Ve Kađıt Sa. Tic. Ltd. Şti.

Orta Mah. Fatin Rüştü Sk. No: 1-3/A Bayrampaşa-İstanbul

Numraya Sertûfikayê: 11946

Edîtor

Doç. dr Mustafa Aslan (Zanîngeha Mardin Artukluyê -Tirkîye)

Dr Mikail Bûlbûl (Weqfa Mezopotamyayê)

Lijneya Edîtorîyê

Prof. dr Celîlê Celil (Institut für Kurdologie - Awisturya)

Dr Mehmet Tayfun/M. Malmîsanij (Zanîngeha Mardin Artukluyê -Tirkîye)

Dr Hemin Omar Ahmad (Zanîngeha Soranê - Kurdistan/ Îraq)

Dr Necat Keskin (Zanîngeha Mardin Artukluyê - Tirkîye)

Dr Ramazan Pertev (Zanîngeha Rouen Normandîyê - Fransa)

Lijneya Şêwirmendîyê

Prof. dr Ebdulwehab Xalid Musa (Zanîngeha Newrozê - Kurdistan/ Îraq)

Prof. dr Kadri Yıldırım (Zanîngeha Mardin Artukluyê -Tirkîye)

Prof. dr Sabah Reşîd Qadir (Zanîngeha Raperînê - Kurdistan/ Îraq)

Prof. dr Farûk Îsmâil (Frei Universität Berlin - Almanya)

Prof. dr Şukrîye Resûl Îbrahîm (Zanîngeha Tîşkê - Kurdistan/ Îraq)

Prof. dr Tahirhan Aydın (Zanîngeha Mardin Artukluyê - Tirkîye)

Prof. dr Bahîz Omar Ahmed (Zanîngeha Duhokê - Kurdistan/ Îraq)

Doç. dr Bextiyar Secadî (Zanîngeha Kurdistanê - Îran)

Doç. dr Mehmet Zahir Ertekin (Zanîngeha Bîngolê - Tirkîye)

Doç. dr Mustafa Öztürk (Zanîngeha Mardin Artukluyê - Tirkîye)

Dr Shahab Valî (Zanîngeha Mardin Artukluyê - Tirkîye)

Dr Süleyman Şanlı (Zanîngeha Mardin Artukluyê - Tirkîye)

Dr Canser Kardaş (Zanîngeha Mûşê - Tirkîye)

Dr Abdurrahim Özmen (Zanîngeha Dicleyê -Tirkîye)

Hekemên Vê Hejmarê

Prof. dr Abdurrahman Adak

Prof. dr Tahirhan Aydın

Doç. dr Canser Kardaş

Doç. dr Mehmet Zahir Ertekin

Doç. dr Nesim Sönmez

Dr Abdurrahim Özmen

Dr Ahmet Kırkan

Dr İbrahim Bingöl

Dr Necat Keskin

Dr Nurettin Beltekin

Dr Osman Aslanoğlu

Dr Süleyman Şanlı

Dr Zülküf Ergün

NAVEROK

Gotar

Analîz û Berawirdkirina Varyanta Kurdî ya Çîroka Odîpusî li gel Çend Varyantên Din
Mustafa Aslan..... 09

Kirmanckî/Zazakî de Cumleyê Alozi
Netice Altun Demir..... 35

Giringîya Xebatên Folklorê li cem Rewşenbîrên Nîfşê Hawarê
Ramazan Pertev 61

Giringîya Zimannasiya Hiqûqî di Pergaleka Hiqûqî ya Dadmend da
Sabîr Ebdulahîzad 77

Hunerên Pêwendîdanîna Zimanî yên Zarokên Duziman li Dêrikê
Cemil Güneş 93

Rola Paşgira Partîsîp di Çêkirina Raweyên Ragihandinê, Dananî û Mercî da
Mikail Bülbül.....110

Metin – Deşîfrasyon – Analîz

له یلا و مه جنونی مه لاهه حموودی بایه زیدی (دهق، لیکۆلینهوه و بهراورد)
هێمن عومەر ئهحمهد..... 129

Nirxandina Pirtûkan

Samî Tan, *Analîza Du Xebatên Destpêkî yên Rêzimana Kurmancî*
Danasîn: Salih Agir Qoserî..... 176

M. Malmîsanij, *Kurmancca ile Karşılaştırmalı Kirmancca (Zazaca) Dilbilgisi*
Dayîşşinasnayîş: Weysel Yildizhan 179

Ji Edîtoran

Em kêfxweş in ku bi kovareka akademîk ya xebatên kurdî Folklor û Zimanê li pêşberî we ne. Folklor û Ziman ku di bin banê Weqfa Mezopotamyayê da, dê salê du caran (nîsan û çirîya pêşîn) derkeve û kovareka bihekem û navneteweyî ye. Di kovarê da dê xebatên akademîk yê li ser folklor û zimanê kurdî cih bigirin. Zimanê gotaran, ji bilî kurteyên îngilîzî, bi temamî kurdî ye û çawa ku di vê hejmara yekem da bi kurdîya kurmançî-kirmanckî-soranî gotar hene, em dê hewil bidin ku di hemû hejmaran da dîsa cih bidin dîyalektên kurdî.

Di çerçoveya folkora kurdî da mijarên wekî teorîyên folklorê, edebîyata gelêrî, adet û tore, bîr û bawerîyên gelêrî, zanyarîyên gelêrî, ferhenga herêmî, têgehên folklorê kurdî, xebatên meydanî û her wiha lêkolîn û nivîsên derbarê etnografyaya kurdî da û hwd dê bihên weşandin. Di çerçoveya xebatên zimanî da jî dê her cure mijarên têkildarî fonolojî, morfolojî, sentaks, morfosenaks, zimannasîya civakî (sosyo-lînguîstîk), zimanzanîya îranî hwd cih bigirin. Di kovarê da dê nivîsên di forma gotar, werger, danasîna sempozyum, pirtûk û tezan da jî biweşin.

Em hêvî dikin ku Folklor û Ziman bibe yek ji çavkanîyên akademîk û zanistî û alîkarîya lêkolera bike. Bi taybetî piştî ku di van salên dawî da li çend zanîngehan beşên kurdî yê lîsansê û masterê vebûn, hem geşebûneka xurt ya asteke akademîk çêbû hem jî bi qasî wê pêwîstî bi xebatên bi vî rengî zêdetir bû. Loma jî ji bo xebateka bi vî rengî motîvasyonek peyda bû û niha em bi hejmara yekem li pêşberî we ne.

Di vê hejmara me ya yekem da heft gotarên zanistî yê li ser folklor û zimanê kurdî hene. Mustafa Aslan di gotara xwe da ku bi navê “*Analîz û Berawirdkirina Varyanta Kurdî ya Çîroka Odîpusî li gel Çend Varyantên Din*” e, li ser berawirdkirina varyanteka çîroka Odîpusî ya kurdî û çend varyantên wê yê gelên din disekine û xalên hevbeş û cuda destnîşan dike. Varyanta kurdî ku wî bi xwe berhev kirîye jî bi awayekî nivîskî wekî pêvek daye.

Netice Altun Demir di gotara xwe ya bi navê “*Kirmanckî/Zazakî de Cumleyê Alozi*” da, ku bi kurdîya kirmanckî ye, li ser cureyên hevokên kompleks yê ku bi hevokên nesereke, temamker û hwd ava bûne, disekine û hem jî alîyên sentaktîk û hem jî alîyê semantîk ve, ji gelek metinan mînakên dide û wan analîz dike.

Ramazan Pertev di gotara xwe da ku bi navê “*Giringîya Xebatên Folklorê li cem Rewşenbîrên Nîfşê Hawarê*” ye, li ser nivîsên derbarê folklorê yên “Nîfşê Hawarê” disekine û di çerçoveya netewesazîyê da hewildan, refleks û paşxaneyê wan analîz dike.

Cemil Guneş di gotara xwe ya bi navê “*Hunerên Pêwendîdanîna Zimanî yên Zarokên Duziman li Dêrikê*” da, li ser têgihên wekî “duzimanî”, “yekzimanî” û “nîvzimanî”yê disekine û bi xebateka sehayî li ser rewşa xwendekarên duzimanî yên zarokên kurdan, encamên giring pêşkêş dike.

Gotara Sabîr Ebdulahîzadî ku bi navê “*Giringîya Zimannasîya Hiqûqî di Pergaleka Hiqûqî ya Dadmend da*” ye li ser mijarên sereke yên zimannasîya hiqûqî yên wekî dengnasîya hiqûqî, transkrîpsiyona hiqûqî, markeyên bazirganî, analîza hiqûqî ya destxetan û hwd disekine û ji hin dozên têkildarî vê mijarê bi mînakên giringîya zimannasîya hiqûqî analîz dike.

Gotara Mikail Bulbul ku bi navê “*Rola Paşgira Partîsîp di Çêkirina Raweyên Ragihandinê, Dananî û Mercî da*” ye, ji alîyê rêzimana formel ve nîqaşa formulekirina wê dike ku di çêkirina hin raweyên ragihandinê, dananî û mercî da dihê bikaranîn.

Hêmin Omar Ahmed jî di xebata xwe da ku bi kurdîya soranî ye, li ser destxeta Leyla û Mecnûnê disekine ku ji alîyê Mela Mehmûdê Beyazîdî ve di sala 1857an da hatîye nivîsîn. Di vê xebatê da hem metina berhemê cih girtîye û hem jî bi berhema Sewadî ra hatîye berawirdkirin û analîza wê hatîye kirin.

Herwiha di dawîya kovarê da me cih daye danasîna du pirtûkên çapkirî jî. Em hêvîdar in ku kovara Folklor û Ziman bi xebat û lêkolînên xwe bibe referans û bingeheka xurt ji bo xebatên kurdî yên sehayê folklor û zimanî.

Ji bo akademîsyenên hêja ku hekemî kirin û gotar bi xêra wan xurttir bûn em gelekî spasdar in. Dîsa ji bo alîkarîya redaksîyona soranî em spasîya Şehab Walîyî û ji bo redaksîyona kirmanckî jî spasîya M. Malmîsanîj û Bîlal Zîlanî di-kin. Dîsa ji bo kontrolkirina îngilîzîya kurteyan em spasdarê Netîce Altun Demirê ne. Mala herkesî ava be ku keda wan tê da çêbû.

Edîtor

Mustafa Aslan, Mikail Bûlbûl